

çağı safsatalarını ciddiye alacak ve İstanbul'u ele geçirerek tahta oturma hayalleri kuracak kadar cahil bir insan olduğu ifade edilir (Cevdet, VIII, 106). Yine de bu tür âyanların ortadan kaldırılmasının ve yerlerinin devlet güçlerince doldurulamamasının, özellikle gayri müslim ahalinin ulusal emellerini gerçekleştirme aşamalarında müslüman halkın savunmasız kalması sonucunu verdiği açıktır. Vidin'de kendi adıyla anılan cami ve kütüphanesi vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mütercim Âsım Efendi, *Târih*, İstanbul 1787, I, 218-223; F. C. H. L. Pouqueville, *Voyage de la Grèce*, Paris 1826, III, 169; Olivier, *Türkiye Seyahatnâmesi: 1790 Yıllarında Türkiye ve İstanbul* (trc. Oğuz Gökmen), Ankara 1977, s. 95-107; Zinkeisen, *Geschichte*, VII, 42, 157, 228, 230-232, 233-250, 410, 485; C. Jireček, *Geschichte der Bulgaren*, Prag 1876, s. 486-503; I. Pavaković, *Ispisi iz francuskih arhiva*, Belgrade 1890, s. 103-128; Cevdet, *Târih*, VI, 293-310, 401; VII, 44, 95; VIII, 105-106; J. Georgiev, *Kardžalite i Osman Pasvantoglu*, Tirmova 1900; S. Novaković, *Tursko Carstvo pred srpski ustanak, 1780-1804*, Belgrade 1906, s. 332-389; A. Hajek, *Bulgarien unter der Türkenherrschaft*, Berlin-Leipzig 1925, s. 65-69; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Meşhur Rumeli Âyanlarından Tirsinikli İsmail, Yılık Oğlu Süleyman Ağalar ve Alemdar Mustafa Paşa*, İstanbul 1942, s. 3, 11, 17-20, 30, 41, 56; a.mlf., "Vezir Hakkı Mehmed Paşa, 1747-1811", *TM*, VI (1939), s. 178, 181-183, 186, 190-191, 195; Stanford J. Shaw, *Between Old and New: The Ottoman Empire under Sultan Selim III, 1789-1807*, Cambridge 1971, s. 227, 235-246, 249, 253-255, 264-265, 298-299, 302-309, 313-318, 331-332, 344-347, 353, 355, 362, 367, 397; Yücel Özkaya, *Osmanlı İmparatorluğunda Dağlı İsyancılar (1791-1808)*, Ankara 1983, s. 20, 29, 32-38, 45-59, 61, 68, 70-75, 77, 80-81, 83-85, 98, 100-101; Kemal Beydilli, *Osmanlı Döneminde İmamlar ve Bir İmanın Günlüğü*, İstanbul 2004, s. 184; G. Yakichitch, "Notes sur Passvan-oglu 1758-1807 par l'adjutant-commandant Mériage", *La Revue slave*, I, Paris 1906, s. 261-279, 418-429; II (1906), s. 139-144, 436-448; III (1907), s. 138-288; A. Cevat Eren, "Pazvand-oğlu", *İA*, IX, 532-535; Fehim Bajraktarević, "Paswan-Oghlu", *El'p* (İng.), VIII, 284-285. KEMAL BEYDİLLİ

ni tamamladı. 1941 yılına kadar Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi'nin Doğu kitapları bölümünde çalıştı. Aynı yıl askere alındı ve 1945'te askerliğini bitirdikten sonra asistan kütüphaneci olarak eski işine döndü. 1950 yılında School of Oriental and African Studies'ten kütüphane müdürlüğü teklifi alınca Londra'ya taşındı. Burada, İslâm dünyasına ilginin yoğunlaştığı ve araştırmaların çoğaldığı o dönemde İslâmî ilimler hakkında kapsamlı ve sistemli bir bibliyografya derlemesinin bulunmadığını gördü. Aynı yılın ortalarında kurduğu bir ekiple İslâm araştırmaları alanında 1906-1955 yılları arasında Batı dillerinde çıkan makalelerin derlendiği 26.076 maddelik bir indeks hazırladı. *Index Islamicus* adıyla 1958 yılında ilk cildi yayımlanan eser bilim dünyasında büyük ilgi gördü ve Pearson'u haklı bir üne kavuşturdu. 1972'de Londra Üniversitesi kendisine önce uzman akademisyen, ardından bibliyografya profesörü unvanını verdi. 1980 yılında adına bir kitap yayımlandı: *Middle East Studies and Libraries: A Felicitation Volume for Professor J. D. Pearson* (ed. B. C. Bloomfield, London 1980). 1 Ağustos 1997 tarihinde ölen James Pearson, arkasında en büyük eseri *Index Islamicus* dışında temel referans kaynakları arasında yer alan pek çok İslâmî bibliyografik kitap ve makale, bazı yardımcılarıyla birlikte yazdığı çeşitli eserler ve editörlüğünü yaptığı birçok ortak yayın bırakmış, ayrıca başarılı bir teşkilâtçı olarak takdir kazanmıştır. 1967 yılında Ortadoğu üzerinde uzmanlaşmış İngiliz meslektaşlarını Middle East Libraries Committee (MELKOM) adlı kuruluşun çatısı altında toplamıştır. Bu dernekten ilham alınarak 1979'da onun teşvikiyle kurulan Middle East Libraries Committee International da örgütlenmesini büyük ölçüde yine onun desteği sayesinde tamamlamıştır.

Önemli Eserleri. *Oriental Manuscript Collections in the Libraries of Great Britain and Ireland* (London 1954); *Index Islamicus. Supplement 1956-1960* (Cambridge 1962); *Oriental and Asian Bibliography. An Introduction with some Reference to Africa* (London 1966); *Oriental Manuscripts in Europe and North America: A Survey* (London 1966); *International African Bibliography, 1973-1978: Books, Articles and Papers in African Studies* (New York 1982; 1980 yılına kadar olan yayımlarının tamamı için bk. Walsh, s. 225-231). *A Guide to Manuscripts and Documents in the British Isles Relating to Africa* (I-II, London

1993-1994). J. D. Pearson, ayrıca Hilda Pearson ile birlikte *Encyclopaedia of Islam*'ın ilk beş cildiyle *Supplement*'in ilk altı fasikülünün indeksini hazırlamıştır (Leiden 1979-1989).

BİBLİYOGRAFYA :

A. Walsh, "Bibliography of Writings by Professor James Douglas Pearson", *Middle East Studies and Libraries: A Felicitation Volume for Professor J. D. Pearson* (ed. B. C. Bloomfield), London 1980, s. 225-231; B. C. Bloomfield, "Professor James Douglas Pearson", *International Association of Orientalist Librarians Bulletin*, sy. 17, Hong Kong 1980, s. 11-12; R. Lum, "J. D. Pearson 1911-1997", *JAS*, LVI/4 (1997), s. 1193; G. J. Roper, "James Douglas Pearson 1911-1997", *al-Ustur al-Wusta*, IX/2, Chicago 1997, s. 35; a.mlf., "Professor J. D. Pearson 1911", *Index Islamicus 1996*, Cambridge 1998, s. XIX-XX.

KEMAL ÇİÇEK

PEÇE

Birçok İslâm ülkesinde özellikle kadının doğal etkilerden ve kötü amaçlı bakışlardan korunmak amacıyla yüzlerinin tamamını veya bir kısmını kapatmak üzere kullandıkları örtüye verilen addır. **Peçe** isminin İtalyanca **pezzotodan** (küçük parça [bez]) geldiği söylenirse de bu etimoloji şüphelidir. Çünkü Doğu'dan alınan ve İslâmî kabul edilen bir nesneye Batı'dan alınan bir ismin verilmesi mantıklı görünmemektedir. Öte yandan peçe kelimesi *Kitâbü'l-İdrâk li-lisâni'l-Etrâk* adlı eserde **piçe** şeklinde geçmektedir (İzbudak, s. 37). Kelimeye *Kâmus Tercümesi*'nde de "peçelü at" (gözlerinin etrafı hariç yüzünün tamamı beyaz olan at) tabirinde rastlanmaktadır (*Tarama Sözlüğü*, V, 3182). Bazı yörelerde peçeye **tutuk** denilir. Araplar peçeye **bürku'**, **nikâb**, **ves-vesa / vasvâs** gibi adlar vermişlerdir. Or-

Değişik tarzda peçe takmış kadınlar

